

Kristóf Ibolya – Lencsés Ákos

PILLANATKÉPEK ZÁGRÁB KÖNYVES ÉLETÉBŐL

◆ Miután április végén a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál nagy sikerrel lezajlott, az európai könyves piacon ezzel nem értek véget az olvasást népszerűsítő rendezvények. Szomszédolás keretében nézzük meg, mi a helyzet a horvát elektronikus szakirodalmi hozzáférés és a nyomtatott könyvek piacán!

2016. május 17-én az EBSCO tartott információs napot a horvát nemzeti és egyetemi könyvtárban. A rendezvényen felkért előadóként *Urbán Katalin*, az EISZ Titkárság osztályvezetője számolt be a magyar nemzeti konzorcium tizen-

öt éves tapasztalatairól. Horvátországban a magyar helyzettől eltérően a felsőoktatási intézmények „tömörülnek”. A zágrábi egyetemen hatvanezer hallgató tanul, míg a legnagyobb magyar egyetemek sem büszkélkedhetnek harmincezer fölötti hallgatói létszámmal. Horvátországban azonban jóval kevesebb felsőoktatási intézmény található, mint Magyarországon. Az egyetemi karok Horvátországban nemcsak önálló szervezeti egységek, hanem önálló jogi személyek is – sok esetben jelentősen függetlenül az egyetem központi irányításától.

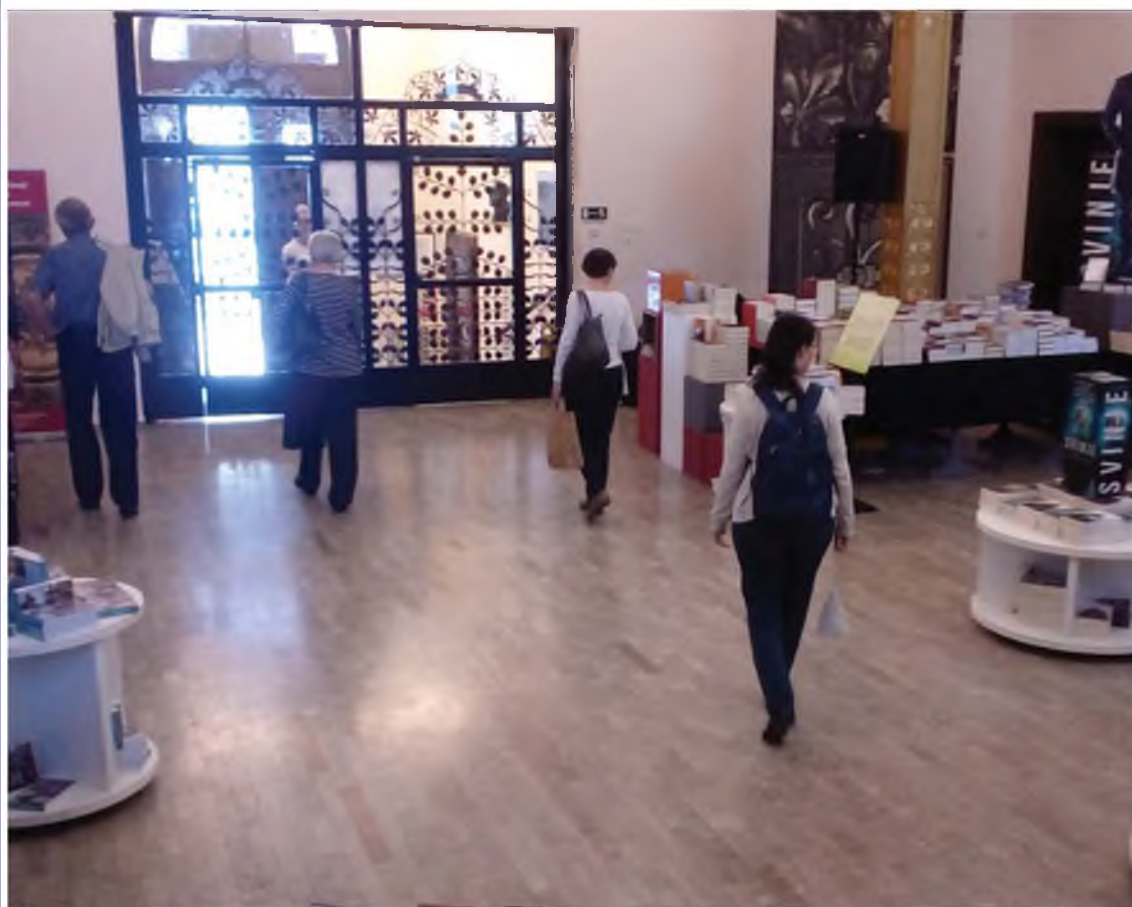
	Lakosság, 2014. jan. 1., fő	Oktatók száma a felsőoktatásban, 2013, fő	Felsőoktatásban részt vevők száma, 2013, fő ^{a)}
Horvátország	4 246 800	17 000	164 600
Magyarország	9 877 400	23 700	359 000

a) Forrás: Europe in figures. Eurostat, 2016 = http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_and_population_change_statistics ; http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tertiary_education_statistics (Utolsó hozzáférés: 2016. május 25.)

Horvátországban az adatbázisok beszerzése az elmúlt években uniós forrásokból valósult meg. Ez egyrészt azt eredményezte, hogy a felsőoktatás ingyenesen férhetett a tartalmakhoz. Másrészt a kormányzat nem áldozott eddig jelentős összeget az elektronikus tartalmak beszerzésére. A rendszer így fenntarthatatlannak bizonyult, a kiszámíthatatlan uniós támogatások mellett nem lehet középhosszú távra sem tervezni. Arról nem is beszélve, hogy az elmúlt években a bizonytalan finanszírozás nem kedvezett a jelentős előfizetői díjakkal járó adatbázisok beszerzésének: sem a ScienceDirect, sem a Springer-Link adatbázishoz nem volt hozzáférés a horvát felsőoktatásban. A közeljövőben elengedhetetlen az intézményi elő-

fizetési díjak (önrészek) bevezetése. A minden adatbázisra vonatkozó ingyenesség nem segítette a használat ösztönzését és a források megválogatását sem. Ha az intézmény úgyis ingyen kapja a szolgáltatást, akkor a tapasztalatok szerint nem csak a szakterületileg szükséges forrásokat igényli, és az adatbázis-használatra vonatkozó képzésekre sem fordít kellő energiát. Hasonló helyzet játszódott le Magyarországon is az elmúlt tizenöt évben. Az ennek kapcsán összegyűjtött tapasztalatokról számolt be Urbán Katalin a most (újra)szerveződő horvát könyvtári konzorcium munkatársainak. Az előfizetések ügyintézésénél nagy kihívást jelent majd a horvát kollégák számára, hogy az ottani könyvtári rendszer szereplői

elfogadják az előfizetés díjakat, illetve megfelelően legyenek a díjak elosztva a különböző típusú és méretű intézmények között.

A szakmai napnak és a konzorciumot irányító szervezeti egységnek ott-hont adó horvát nemzeti és egyetemi könyvtárat 1995-ben költöztették új épületébe. A hét évig tartó építkezés eredménye egy a központtól távolabb eső, monumentális kockaépület lett. A könyvtári épület belvárostól való nagyobb távolsága talán nem zavaró annak fényében, hogy az egyetemnek nincs önálló campusa, az egyes karok a város különböző területein helyezkednek el. A korábbi, központi helyre eső, azonban tereiben szűkösebb könyvtári épületet a horvát nemzeti levéltár fog-

lalthatta el. Az új épületben az olvasótermek elhelyezése nem a helykihasználás optimalizálására törekszik, a terek egy része érezhetően nem könyvtári feladatokra lett tervezve. Ezzel együtt az épület méltóságteljes üvegkockája kétségkívül meghatározó eleme a városrésznek. Az előtérben elhelyezett, XI. századi glagolita írást tartalmazó kőtöredék, a könyvtári cédulakatalogusok, a nyomtatott könyvek és olvasói számítógépek az információ folytonosságát, de változását is mutatják.

Az EBSCO szakmai napját éppen a zágrábi könyvfesztivál hetére szervezték. Így lehetőségünk nyílt betekinteni az ottani könyves szakma egy újabb szeletébe is. A magyar könyves programoktól eltérően a zágrábi fesztivált nem

nagy rendezvénykomplexumban kell elképzelni. A horvát szép- és iparművészeti múzeum (Muzej za umjetnost i obrt) előterében mindössze nyolc standnál lehetett könyveket válogatni, illetve a legtöbb programot is a múzeum épületében és udvarában tartották. A díszvendég a fesztiválon Írország volt, a megnyitó eseményre *Sebastian Barryt* fogadták. Barry a magyar olvasókörzség számára sem ismeretlen, a mostani ír generáció képviselőjének több történelmi témát feldolgozó könyve is megjelent nálunk a General Press Kiadó gondozásában. A fesztiválon kiemelt kötete a magyarul 2008-ban *Egy eltitkolt élet*, eredetileg pedig *The Secret Scripture* címmel megjelent mű volt.

A könyves programok mellett hét napon át koncertek, filmvetítések és gyerekprogramok várták az ír és horvát irodalom és kultúra iránt érdeklődőket.

A magyar könyvfesztiváli gyakorlatól eltérően a köteteket nem kiadók szerint, hanem tematikusan helyezték el az egyes standokon. A gyerekkönyvek külön asztalon, míg a felnőtt olvasóknak szánt köteteknél külön szerepeltek a hazai és a külföldi szerzők írásai, ez utóbbiak között kiemelten az ír alkotók. Kissé elkülönítve jelenítették meg a szépirodalmat és a szakirodalmi alkotásokat.

Az egyhetes rendezvény számunkra szűkösnek ható kínálata nem magyarázható az adatokkal: a két ország könyv-

kiadása nem mutat nagyságrendi különbséget. Míg az elmúlt időszakban Magyarországon 12-13 ezer, addig Horvátországban 7-8 ezer kiadvány jelent meg évente.¹

Két felületes tapasztalatból nem lehet következtetéseket levonni. Mégis úgy éreztük a látogatásból, hogy a magyar könyves szakma sok szempontból jobban szervezett és jobban teljesít a horvátnál. ■

¹ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal = http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zkz003.html ; Dr avni zavod za statistiku = http://www.dzs.hr/default_e.htm [Utolsó hozzáférés: 2016. május 26.]